Íslandsdeild þingmannanefnda EFTA og EES 26. júní 2022

F R Á S Ö G N

af fundi þingmannanefndar og ráðherra EFTA í Borgarnesi 20. júní 2022.

Hefðbundinn sumarfundur þingmannanefndar, ráðgjafanefndar og ráðherra EFTA fór fram í Borgarnesi auk þess sem þingmannanefndin hélt fund með ráðgjafanefnd EFTA og eiginlegan nefndarfund. Af hálfu Íslandsdeildar sóttu fundina Ingibjörg Isaksen, formaður, Þorgerður K. Gunnarsdóttir, varaformaður, Bjarkey Olsen Gunnarsdóttir, Diljá Mist Einarsdóttir og Gísli Rafn Ólafsson, auk Stígs Stefánssonar, ritara. Ingibjörg er formaður þingmannanefndar EFTA á árinu 2022 og stjórnaði fundunum.

Á fundi framkvæmdastjórnar þingmannanefndar EFTA var tekin ákvörðun um að auka gagnsæi í störfum nefndarinnar með því að birta gögn hennar í auknum mæli á vef EFTA. Áður voru dagskrár funda og þátttakendalistar birtir en í framtíðinni bætast við fundargerðir, ályktanir, bréfaskriftir til ráðherraráðsins o.fl. nema sérstök ákvörðun liggi fyrir um trúnað á gögnum.

Í Borgarnesi var sérstök athöfn þar sem fríverslunarviðræður EFTA við Taíland voru formlega hafnar að nýju eftir hlé. Viðræðurnar hófust upphaflega árið 2005 en hlé var gert á þeim þegar herforingjastjórn tók völdin í Taílandi ári síðar. Frá því að lýðræði var endurvakið með kosningum árið 2019 hefur verið unnið að því að hefja viðræður að nýju. Á fundi þingmannanefndar EFTA var farið yfir stöðu viðskipta EFTA við Taíland sem námu um 2,8 milljörðum evra árið 2021. Þar af námu viðskipti Íslands og Taílands um 43 milljónum evra eða tæplega 6 milljörðum kr. Taíland hefur ekki hafið fríverslunarviðræður við ESB að nýju og þykir það gefa EFTA forskot í sínum viðræðum. Af hálfu EFTA er horft til þess að gera víðtækan fríverslunarsamning sem nái yfir alla meginflokka viðskipta. Miklir hagsmunir eru í veði þar sem Taíland er lykilhagkerfi innan ASEAN, Sambands Suðaustur-Asíuríkja, og gegnir mikilvægu hlutverki í aðfangakeðjum sem EFTA-ríkin reiða sig á, t.d. á sviði úrsmíða, raftækja og mælingartækja. Þá er Taíland stór innflytjandi sjávarafurða frá bæði Noregi og Íslandi. Mögulegar áskoranir í viðræðum við Taíland gætu orðið krafa um markaðsaðgang fyrir landbúnaðarvörur innan EFTA-ríkjanna, mál á sviði hugverkaréttar og vinnuverndar. Þingmannanefnd EFTA hefur á undanförnum árum stutt dyggilega við gerð fríverslunarsamninga EFTA og beitir sendinefndum og þingmannaheimsóknum til þess að kynna og afla stuðnings við gerð slíkra samninga. Framkvæmdastjórn þingmannanefndar EFTA mun í september nk. heimsækja Taíland og eiga viðræður við þarlend stjórnvöld, þingnefndir, stofnanir og hagsmunaaðila um fríverslunarmál og aukið efnahagslegt samstarf við EFTA.

Í Borgarnesi var einnig athöfn þar sem fríverslunarviðræðum EFTA við Kósovó var formlega ýtt úr vör. Þingmannanefnd og ráðgjafanefnd EFTA áttu í kjölfarið fund með Rozetu Hajdari, viðskiptaráðherra Kósovó. Kósovó er eina ríkið á Balkanskaga sem EFTA hefur ekki gert fríverslunarsamning við og er því eðlileg viðbót við fríverslunarnet samtakanna. Ráðherrann fór yfir umbótastarf í Kósovó og nútímavæðingu hagkerfisins og batt vonir við aukin viðskipti og samstarf við EFTA á næstu árum.

Þá áttu þingmannanefnd og ráðgjafanefnd EFTA fund með Sergiu Gaibu, efnahagsráðherra Moldóvu, en fríverslunarviðræður EFTA og Moldóvu hófust árið 2021. Fram kom að stríðið í Úkraínu hefði haft mikil áhrif á efnahag Moldóvu. Þar kæmi bæði til mikill straumur flóttamanna og það að mikil viðskipti voru á milli ríkjanna áður en innrás Rússlands hófst. Því væri Moldóva að leita nýrra markaða og tækifæra og biðlaði sérstaklega til þess að í Evrópu yrði í auknum mæli opnað fyrir innflutning á landbúnaðarvörum frá landinu.

Á fundi ráðherra EFTA með þingmannanefnd og ráðgjafanefnd samtakanna, sem Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir stjórnaði, var einkum fjallað um málefni Úkraínu og stöðu fríverslunarstarfs EFTA. Í umræðu um stríðið í Úkraínu og afleiðingar þess var m.a. fjallað um stuðning EFTA-ríkjanna við Úkraínu í formi móttöku flóttamanna, fjárframlaga og mannúðaraðstoðar auk þátttöku í þvingunaraðgerðum gegn Rússlandi. Þá hefur Noregur stutt Úkraínu með vopnasendingum og lagt til orkuöryggis í Evrópu með því að auka olíuframleiðslu sína. Þá var rætt um beiðni úkraínskra stjórnvalda til Evrópuríkja um að fella niður alla tolla af innflutningi frá Úkraínu. ESB og Bretland hafa þegar brugðist við og afnumið tolla. Þá samþykkti Alþingi í júní að fella niður alla tolla á vörur frá landinu í 12 mánuði sem þýðir í reynd að tollar eru afnumdir á landbúnaðarvörur til viðbótar við afnám tolla á iðnaðarvörur og sjávarfang sem þegar hafði verið gert með fríverslunarsamningi EFTA og Úkraínu frá árinu 2012. Fram kom á fundinum að norsk og svissnesk stjórnvöld hafa beiðni Úkraínumanna til skoðunar. Þá verður skoðað hvort uppfæra beri fríverslunarsamning EFTA og Úkraínu. Einnig var fjallað um áhrif stríðsins á innri markað EES, m.a. til truflunar á aðfangakeðjum og aukningar á verðbólgu sem kæmi ofan í efnahagslegar áskoranir af völdum heimsfaraldurs COVID-19.

Loks var farið yfir stöðu fríverslunarviðræðna EFTA en með gildistöku fríverslunarsamnings við Indónesíu á síðasta ári nær fríverslunarnet EFTA nú til fjörutíu ríkja eða ríkjasvæða. Jákvæð skref voru tekin í átt að frekari útvíkkun netsins þegar nýjum fríverslunarviðræðum við Taíland og við Kósovó var ýtt úr vör í Borgarnesi eins og fyrr kom fram. Auk þessara ríkja á EFTA í viðræðum við Indland, Malasíu, Víetnam, Moldóvu og Mercosur, sem er tollabandalag fjögurra Suður-Ameríkuríkja, Argentínu, Brasilíu, Paragvæ og Úrúgvæ.